

A ponttól a kukacig

Legutóbb ebben a rovatban a mondatvégi írásjelek használatával foglalkoztam. Ezt követően került kezembe *Torbjörn Lundmark* érdekes könyve: *Qwirky QWERTY, the story of the keyboard*, amely a napjaink életét átszövő számítógép billentyűzetének történetét, a grafikus karakterek – köztük az írásjelek – kialakulását taglalja.

Valószínűleg a legrégebb írásjel a pont, amelynek kezdetben többféle jelentése volt. A betűírást sokáig megszakítás nélkül végezték, a szavakat sem szóköz, sem írásjel nem választotta el egymástól. A római kapitális (nagybetűs) feliratokon a szavak elkülönítésére Kr. e. a 3. században kezdték használni a betűmagasság felezővonalában a pontot.

Arisztophanész Buzantinosz görög grammatikus, az alexandriai könyvtár vezetője Kr. e. 200 körül a pontot háromféle helyzetben használta. A rövidebb szakaszok végét a sor alsó szélére írt ponttal, a hosszabbak végét a betűk középvonalában elhelyezett ponttal jelölte (ezek a mai vesszőnek, illetve pontosvesszőnek

feleltek meg), a mondatot pedig a sor felső szélére emelt ponttal zárta be.

A ma használatos mondattagoló vagy hanglejtésre utaló írásjelek (vessző, kérdőjel stb.) a 10–12. században kezdtek kialakulni. A középkorban azonban még nagy zűrzavar volt ezen a téren: mondatvégi írásjelként szerepelt a kettőspont, a pontosvessző is, a mai vessző helyett pedig vesszőspontot (fent vessző, lent pont) írtak. Az írásjelek használatának egységesítése a könyvnyomtatáshoz kapcsolódik, ebben *Aldus Manutius* itáliai nyomdásznak voltak nagy érdemei.

Az írásjelek között vannak olyanok is, amelyek tulajdonképpen rövidítések. A % jel a *numero per cento* rövidítéséből fejlődött ki: $N^\circ/\text{c} \rightarrow \text{c}/\text{c} \rightarrow \%$. Az & a latin et (és) betűinek összevonása. A dollár \$ jelének története kissé bonyolultabb. A 8 reált kitevő spanyol-mexikói pesót Észak-Amerikában *piece of eight*-nek (nyolcas pénzdarabnak) nevezték. A peso mintájára verték 1794-ben az első dollárt, rövidítése a nyolcas számból alakult ki.

Manapság már szinte mindenki ismeri a kukac jelet. A @ egyesek szerint a latin *ad*, mások szerint a görög *ana* (mindkettő jelentése: -ra, -re, -hoz, -hez, -höz) rövidítése, de a legvalószínűbb, hogy az ógörög *amphora* űrmértékegység jele volt. A kukac a 19. sz. végén jelent meg az írógépeken, de használata segítségár előtti jelként nem terjedt el. E jelet 1972-ben *Ray Tomlinson* vezette be az e-mail-címekben a tulajdonos és a kiszolgáló szerver azonosítójának elválasztására.

A Lundmark könyvének címében szereplő QWERTY a billentyűzet első hat betűje egybeírva. A billentyűzet mindmáig használt elrendezését 1878-ban *Christopher Latham Sholes*, egy írógépgyár társtulajdonosa szabadalmaztatta. A betűket úgy osztotta el a billentyűzeten, hogy azoknak a betűknek a gyors leütésekor, amelyek az angolban gyakran egymást követik, a mechanikus írógépek még tökéletlen alkatrészei ne akadjanak össze.

🐱 (k. l.)

Kevesen, mégis többen...

Hét fiatal döntött úgy idén, hogy a médiában közölt rémhírek ellenére beadja jelentkezését a Dunaújvárosi Főiskola kohó- és anyagmérnöki szakára.

Annak ellenére, hogy kevés új elsős jött, izgatottan vártuk a gólyatábort, s a megismerkedés pillanatát. Az első este a főszuli „M” épületében tartott előadást a hét fiatalnak a Kohász Valétabizottság elnöke. Az előadás közben eltöprengtem, miért vagyunk ilyen kevesen. Személy szerint a médiát okolom leginkább. Jömagam is a médiában dolgozom a sulí mellett, tudom mekkora hatalom, mennyire hat a társadalom gondolkodására. Az is nyilvánvaló, hogy a dolgok rossz szögéből való beállításával nagyobb hatást lehet elérni, mint a torzításmentes tényekkel.

Nézzük a parányi létszám jó oldalát: egy főre több felsőbb éves jut, mint más szakokon, sokkal nagyobb összetartás

alakulhat ki a kohász évfolyamok között, amire nagy szükségünk van főiskolán belül, s kint az életben is.

Az Öntevékeny Körök börzójén megjelentek az OMBKE Diákegylet vezetőségének tagjai is, és minden érdeklődőt felvilágosítottak az egyesület munkásságáról, történelméről.

Nem csak komoly dolgok történtek a gólyahéten, volt buli is. A kohászoknak legjobban a kohász-szervezők által rendezett csónakházi buli tetszett. Engem –

négy csoporttársammal együtt – kirendeltek a helyszínre, előkészíteni a terepet. Előkészítettük volna, ha a kapu és az épület nem lett volna bezárva.

A tűző napon pácolódtunk, azzal a tudattal, hogy a hűtőben hideg sör várja szomjazó torkunkat. Sebaj, ügyes balek megoldja. Elkötöttük az egyik barátunk Trabantját, s azzal rallyztunk körbe-körbe, később bevettünk egy Simsont a technikai találmányok közé, s azzal folytattuk a versenyt. 19-20 óra körül megérkeztek a gólyák, s elkezdődhetek a vetélkedők, amit mi kohászok meg is nyertünk. A nyereleményünk egy üveg pezsgő volt, melyet Forma-1-es pilóta módjára sikerült szétlocsolnom a tömegben. Másnap vérben úszó szemekkel (alkohol hatása) kérdezték tőlem, mi lett a nyereleményünkkel.

Véget ért a gólyatábor, eltelt egy kellemes hét. 🐱 **Tagai Zsuzsanna**

Benyovszky Móric

(1924–2002)

2002. december 30-án, három évig tartó betegeskedés után elhunyt egyesületünk tiszteleti tagja, Benyovszky Móric.

Móricot 1943-ban, Sopronban ismertem meg, mint kedves, segítőkész firmámat. Ő erdészhallgató volt, és kiváló matematikus. Bár szerette Sopront és az ottani szellemet, hat fél-év után a soproni tanulmányait félbeszakította, mivel a család elvesztette az erdőtulajdonait.

Benyovszky Móric 1924. június 9-én, Budapesten született, de az akkor még családja tulajdonában lévő siklói várban keresztelték meg. Ott is nevelkedett 1936-ig, főispán édesapja haláláig. Jelesen érettségizett a nagykanizsai kegyesrendi gimnáziumban, 1942-ben. 1950-ben, Budapesten szerzett gépészmérnöki oklevelet.

Az előző években már különböző vállalatoknál dolgozott, de ezeket az állásait származása miatt gyorsan elvesztette. Szakmai és nyelvi felkészültsége módot adott volna arra, hogy Nyugaton érvényesüljön, de sérelmei ellenére nem hagyta el a hazáját. Sokáig nem kapott útlevelet, feddhetetlenségi bizonyítványt, 1945-ben és 1957-ben internálták is. Gyermekkorában szerzett, kiváló német, francia és angol nyelvtudása segítette abban, hogy fordítóként jövedelemhez jusson.

1950 augusztusában került a Gépipari Tervező Iroda, (később KGMTI) öntödei osztályára, ahol 18 éven át dolgozott. Csoportvezető, majd szaktanácsadó volt, és az objektumok hosszú sorának (KÖVAC, Győri Vagon- és Gépgyár, Dunai Vasmű, Soroksári Vasöntöde, EVIG, Ápr. 4. Gépgyár, Váci öntöde, Kecskeméti Kádöntöde, stb.) a tervezésében volt résztvevő, vagy vezető.

1968. július 1-jén főtechnológusként az Öntödei Vállalat salgótarjáni létesítményi irodájába lépett be, ahol a tervezett központi öntöde témájában dolgozott, együttműködve a lengyel

Centrozap céggel (miközben lengyelül is megtanult). Az iroda 1972-ben a KGYV-hez került, és S-irodának nevezték. Benyovszky Móric itt szaktanácsadó, majd főmérnök volt. 1970 után a kisvárdai vasöntöde, a balassagyarmati öntöde, a MÉH Tröszt, az Üvegipari Művek pásztói öntödéje, a soproni vasöntöde, az orosházi acélöntöde, a KAEV váci öntödéje és más objektumok, valamint számos külföldi, főként német öntöde tervezési munkálatait végezte. Meghatározó szerepe volt a hazai öntödék fejlesztésében. 1984-ben történt nyugalomba vonulásáig 26 öntöde, illetve öntödei homok-előkészítő és olvasztómű tervezésében vett részt.

Az Egyesületünkbe 1961-ben lépett be. Sok rendezvénynek volt tolmácsa, a 4., 5. és 10. öntőnapok fő szervezője, a 45., budapesti Nemzetközi Öntőkongresszus (1978) szervezőbizottsági titkára. 1981-84-ben a szakosztály alelnöke, 1990-től az OMBKE tiszteleti tagja. Sok közleménye jelent meg hazai és külföldi szaklapokban, tanfolyamokat vezetett, előadásokat tartott. Az egyesületi munkáért kapott kitüntetései: A Kohászat Kiváló Dolgozója, z. Zorkóczy Samu-emlékérem, Külkereskedelmi Minisztérium Kiváló Munkáért, Centenárium Emlékérem, Soltz Vilmos-emlékérem. A munkahelyein határozott Kiváló Dolgozó volt, kétszer nyerte el a Kiváló Munkáért kormánykitüntetést. Az Egyesületben öntvényexport-irodát szervezett, majd egyéni vállalkozó volt. Külföldi megrendeléseket szerzett öntödének, és külföldi cégek hazai képviselője volt, tolmácsolt és fordított.

Méltósággal viselt, hosszú betegsége után 2003. jan. 10-én, szűk körben, a család kriptájában helyezték örök nyugalomba, ahol előzetesen a szakosztályunk koszorúját is elhelyezték.

Búcsúzunk az egyesületben mindenki által ismert baráttól, nagy tudású kollégától.

Utolsó jó szerencsét!

Pillay Lajos

Közlemény

a személyi jövedelemadó 2003-ban felajánlott 1%-ának felhasználásáról

A többször módosított 1996. évi CXXVI. törvény 6. §-ának (3) bekezdésében előírt kötelezettségünknek eleget téve a következőkben adunk számot annak a

46 741 Ft-nak, azaz

Negyvenhatezer-hétszáznegyvenegy forintnak

a felhasználásáról, melyről a támogatók 2003-ban a 2002. évi személyi jövedelemadójuktól a **Ganz Ábrahám Öntésztörté-**

neti és Múzeumi Alapítvány, mint kedvezményezett közhasznú szervezet javára rendelkeztek.

A teljes összeget, 46.741 forintot az alapítvány Alapító Okiratában rögzített közhasznú tevékenység pénzügyi támogatására használtuk fel, nevezetesen:

Kiszely Gyula technikatörténész öntöttvas portré domborművének elkészíttetéséhez (melynek összköltsége 200 eFt volt).

Az alapítvány kuratóriumának nevében megköszönve ezt a jelentős támogatást, kérem, hogy a jövőben is támogassák közhasznú alapítványunk célkitűzéseit.

Budapest, 2003. szeptember 11.

Dr. Ládai Balázs elnök